

(א) ב"ק מ"ג, (ב) [לקמן ע"ג], (ג) [ב"ק מ"ג].

גליון הש"ס

במרא המוכר שור. ע"י ירושלמי פ"ה דשעית על ממי' דש"א לא ימטר לו פיה הורשה שבשעית: רשב"ם ד"ה (יבול לומר) [לשחיה] כו' ואפילו בעין חד בינייהו ברי. תמוה לי גמס המוחק אומר ברי גס לסומסס אין מולין ממט כדקתני במתניתין דב"מ השולל אמר שסרה ממה והשולל אטו יודע פטור ובע"ז: "מא"י ובכו שבא ויב. ק"ל הא הסם דאין כאן מוחק ולא חוקת מ"ק גס לרצון מולקס:

הגהות הב"ח

(א) גמ' לשעית ממכריו לך אמאי וליחוי א':

מוכר רש"י

לנכסתא. לשעית (ב"ק מ"ג). וליחוי דמי היכי נבנה. דמי דלא קרין (ס"ט).

מוכר תוספות

א. ומה שלא צמח לפי שדירין לא הגיע זמן הורשה. ר"ש ב. [ולכך] תליא התם בחסרון הזמן, ולא נתן הטעם בחסרון הורש. מהר"ם ג. שיש לפינוי מאותן ודעים ממש ואנו מכירין בהן שאינם ראויים לצמחו וכו'. רמב"ם ט. [והיה פירושו] מהו הדימא זיל בתר רובא אצ"פ שהדמים מסייעים למוחזק קמ"ל. ח"ט ב"ק מ"ג. ה. [ד"ל] דעתה דלוקח הוא דבעינן, אי לרדיא וכן אי לשחיטה זבין. ולא איכפת לן ברעמיה דמוכר בהכי. ר"י מנש. ועיי' ש"ס. ו. עיין רעביא.

המוכר פירות פרק ששי בבא בתרא

המוכר פירות. סתם ולא פירש אס לזריעה אס לאכילה: וזרען. הלוקח: ולא זמחו. לא מצעיל פירות דאיכא דזינן לזריעה ואיכא דזינן לאכילה ומאי למימר לאכילה מכרתיו לך ואין כאן מקח טעות כלל אלא אפילו זרע פשתן דרוב הפשתן הנקח

צעולם לזריעה קונין אותו דכיון דאיכא דזינן נמי לאכילה כדאמרינן (נדרים דף מטו.) לוליצא דכיתנא לכותמא אינו חייב באחריותו למי' למימר לאכילה מכרתיו לך דבממונא לא אולינן בתר רובא כדשמואל בגמרא. ודוקא זרע פשתן משום דחזי לאכילה אבל זרעוני גינה כגון זרע כרוב וקפלוט שאינו נאכל כלל חייב באחריותו שרש"ג אומר זרעוני כו' הכי מפרש בגמרא: חייב באחריותו. דהוי מקח טעות והרי הוא כענין של זית ונמנא של שקמה יין ונמנא מומן דהוי מקח טעות וכל שכן כהן דהתם מיהא איכא דניחא ליה דכתיב ואיכא דניחא ליה דכתיב אכל הכא

כיון דלאכילה לא חזו ולזריעה לא חזו אין לו תקנה אלא להסקה ואפילו דמי ענין לא ישלם לו לוקח דהא לא נהנה בהם כלום וגם לא שלח בהן יד דנמתייב באחריותו וכמי שאמר לו מוכר לך זרע אותם דמי דודאי זרע וזנינהו: גמ' איסורא. לקמן [ע"ג]. פריך עלה ממתניתין הלכך נקט לה הכא: ונמנא שדיה גנחן. קודם מכירה ואין ראוי אלא לשחיטה: מקח טעות. כיון ונמנא חומץ והדרי וזו כדמפרש טעמא לקמיה [ע"ג] דרובא לרדיא זבני: יכול לומר לו כו'.

דבממונא לא אולינן בתר רובא אלא אחר טענה טובה: לשחיטה מכרתיו לך. דהא איכא דזינן לשחיטה ורובא לאו כלום הוא והוה ליה כי פלגא ופלגא והמונא מחזירו עליו הראיה. ואפילו לסומסוס דאמר צפרק שור שנגמא ממון המוטל בצפק חולקין וקיימא לן כוותיה דסתם לן תנא התם כוותיה ה"מ כגון שור שנגמא את הפרה ונמנא עובדה צדקה ואין ידוע לביט דין היאך היה המעשה אס לילך קודם נגיחה או אחר כן ופילו טעין חד מינייהו טענת זרי ואידך טענת שמא כדאמרינן התם וכומו סבא ויבס צנכסי ספק צפרק החולץ (ביבמות דף ל"ג.) דקיימא לן חולקין משום דאין ידוע אס צן ט' לראשון ויירשנו וקנו או צן ו' לאחרון וזנו של יבס הוא אצל הכא שאנו יודעין היאך היה המעשה הרי זה מכרן לזה סתם ונמנא הדבר שהיה גנחן קודם לכן הכא מודה סומכוס דלא הוי ממון המוטל בספק אלא אולינן בתר ההוא שטוען יפה דכיון דרובא לא כלום הוא לא היה לו למוכר לפשר אלא הלוקח הוה ליה למימר לרדיא קבעינא ליה ומנלא פ"י הפסד ולא דמי ליון ונמנא חומץ [ע"ג]. דהתם יין קחצב מינייה דמוכר בהדיא: ה"ג וליחוי אי גברא דזינן לרדיא לרדיא אי גברא דזינן לנכסתא לנכסתא. כלומר ה"ד פליגי רב ושמואל ליחוי אי האי גברא עובד אדמה הוא ולא טבח ורגיל לקנות שורים לחרישה וכוון שזיו מכירין זה את זה ודאי לרדיא זינן ואפ"י

לשמואל ליהוי מקח טעות דכיון שמכירין זה את זה הרי כאילו פירש לו מוכר לי שור לחרישה ודמי למוכר זרעוני גינה שאינו נאכלין דמסתמא חייב באחריותו: דזינן לנכסתא. כגון טבח שאינו עובד אדמה: דמי רדיא יחירין הרבה על דמי שחיטה: וליחוי. אי דמי רדיא לרדיא אי דמי נכסתא לנכסתא כיון דהאי גברא עבד דזינן להכי ולהכי היה לנו לילך אחר הדמים מודיעים דשור לרדיא קונין בעשרים דינרים ולשחיטה צ"י דינרים. וליחוי אי דמי רדיא יבס ליה דהיינו כ' דינר הדמים מודיעים לרדיא זינן והרי זה מקח טעות כמוכר יין ונמנא חומץ ואמאי קאמר שמואל דיכול לומר לשחיטה מכרתיו הא ודאי לרדיא זינן דהא אפילו לשחיטה זינן כיון דדמי רדיא קביל מיניה דלוקח מקחו בטל דנמנא יתר משמות דהא לא חזי לרדיא שהרי נמנא גנחן ואינו שוה אלא י' דינרים לשחיטה ואי דמי נכסתא יבס ליה ודאי דלנכסתא זינן ואף על פי ששוה י' דינרים כמו שנתן קאמר רב דהוי מקח טעות ונפקא מינה לטרחא כדלקמן ואמאי לימא הדמים מודיעין דהא אפילו לרצון דאמרי המוכר את [הספינה] [וע"ג דף ע"ג]: אין הדמים ראייה הני מילי גבי מכר את האמא לא מכר את הבקר וכדאוקיימנא בדוכתא דקרי לנמד נמד ולבקר בקר ואיכא נמי דקרי ליה לבקר נמד דכיון דלאו כולי עלמא קרו ליה לבקר נמד איכא למימר דהאי לוקח הוי מהנהו דקרי לבקר בקר והלכך קא"ל מוכר נמתייב לך ולא צקר שהמונא מחזירו עליו הראיה והלכך על הלוקח להציא ראייה שהוא מאותן הרגילין לקרוא לבקר נמד ומנלא מימי ראייה מפסיד אבל הכא דהאי גברא זינן לרדיא ולשחיטה מודו רבנן דהדמים מודיעים דכיון דידעינן בדואי צהאי לוקח דרגיל לקנות לרדיא וגם הדמים מודיעין הלכך הדמים ראייה דכי האי גוונא נמי אמרינן התם היכי דמי אי דקרו ליה לנמד נמד כו' אלא דקרו ליה נמי לבקר נמד כולה זינן ליה אלמא היכא דכל בני העיר קורין לבקר נמד אע"פ שקורין לו לפעמים בקר אמרינן דכוליה זינן דכיון דידעינן ציה צהאי לוקח שרגיל לקרות נמי לבקר נמד כשאר בני העיר וגם הדמים מודיעין דבקר עס נמד זבן הלכך אמרי רבנן דהדמים ראייה וה"ג כיון דהאי גברא זינן לרדיא ולשחיטה והדמים מודיעין לרדיא זינן ודאי כיון דאיכא מילתא דמוכחא הדמים ראייה. כן נראה בעיני: דאייקר בישראל כו'. ואיכא דמיס מודיעין. ואיכא דגרס דזל רדיא וקס כי בישראל והיינו הך: וצבי גמרא נמאי נפקא מינה. פלוגתא דרב ושמואל מאחר ששוה יפה מה שנתן זו: לטרחא. טורח מכירת השור לשחטו ולמכור בעשר הלכך אמר רב הרי זה מקח טעות ויחזיר לו המוכר דמיו: ה"ה. דהוי מקח טעות להחזיר המוכר להחזיר הדמים: א'

צב.

המוכר פירות. וזרעוני גינה שאינם נאכלים חייב באחריותו. מימה אמאי חייב באחריותו לימא ליה מה שלא אמרו לפי שלא זרעת אותם בזמן שהיו ראויים לזריעה דהכי אמרי' בהמקבל (ב"מ דף ק"ה): דמתן המקבל שדה מחזירו ואכלה חגב או נשדפה אס

מכת מדינה [היא] מנכין לו מן הדמים ואמר עלה ר"ל בגמ' (שם קו'): לא שנו אלא שזרעה ונמנא ואכלה חגב אבל זרעה ולא נמנא מני אמר ליה [צעל הקרקע] כל (כ"י) [ימ"ן] זרע זרע ליה [ואולי] כו' ויש לומר דהתם מיירי בזמנת מדינה דכולהו צאגי נמי לא נמחו ולית לן למימר שכל בני צאגי זרעו זרע שאינו ראוי לזריעה א' אי נמי הכא מיירי דאילני מילתא למפרע שלא היו ראויין לזריעה כלל וכן משמע בגמרא דאיכא למאן דמתייב לשלם אפ"י ההולאה ואין סברה לחייבו כלל כל ההולאה אלא כשלא היו ראויין כלל לזריעה וידע המוכר שלא היתה ראויה

לזריעה: וליחוי אי דמי רדיא וכו'. דאפ"י לרצון [וע"ג ע"ג]. דאית להו דאין הדמים ראייה היינו הסם דוקא דרובא דקרו לנמד נמד דרובא וחוקה מסייעין למוכר ולהכי אין הדמים ראייה להכניש רוב וחוקה ואפ"י לפי ספרים דגרסי דאיכא דקרו לנמד נמד כו' ולא גרסי רובא מכל מקום אין כח דמים להכניש החוקה אבל הכא דרובא לרדיא זבני ואיכא חוקה כנגד אותו רוב שהמוכר מוחזק אפ"י רבנן מודו דיש לדמים ראייה לסייע לרוב או לחוקה ובהכי אמי שפיר הדין דיש פרק המניח (ב"ק דף ק"ו. ו) ויש אפילו אליבא דרב גבי היינו כד היינו חצית דקאמר לא ראיכא דרובא קרו לחציתא חציתא ולכדא כדא מהו דמימא זיל בתר רובא קמ"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב דאפילו רב מודה התם דאין הולכין אחר הרוב כיון דדמים מסייעין לצעל הכד המוחזק ו' והוא הדין דה"מ למימר התם איכא חוקה אלא אחר הרוב אס היו דמים מסייעים לרוב אבל זה לא היה שום חידוש לרב ומיהו צלחו הכי מפרש רבינו תם דאמי אפילו כרב משום דיכול לומר המוכר ללוקח קים לי צנפשא שאני מן המיעוט דקרו לכדא חציתא וכשהתנה עמו חצית לא יתן אלא כד אצל הכא נמוכר שור ונמנא גנחן איל בתר רובא דזבני לרדיא והוי מקח טעות דלא מני אמר ליה מוכר ללוקח אתה מן המיעוט דזבני לשחיטה: רמאי נפקא מינה לטרחא. לעיל בהמוכר את הספינה (דף ע"ג.) גבי יפות ונמנא רעות ואף על גב דאייירי שוה בשוה לא צעי ממי נפקא מינה דבהדיא מוקמינן מתניתין דהתם כשהוקרו והזלו אך תימה דהכא אמאי לא מוקי ליה הכי דנפקא מינה כגון דצעת לקיחה אייקור בישראל וקס דמי רדיא אבל אחר כן הוול אי נמי כשאינה פחות משמות: א'

א' שור לחרישה ודמי למוכר זרעוני גינה שאינו נאכלין דמסתמא חייב באחריותו: דזינן לנכסתא. כגון טבח שאינו עובד אדמה: דמי רדיא יחירין הרבה על דמי שחיטה: וליחוי. אי דמי רדיא לרדיא אי דמי נכסתא לנכסתא כיון דהאי גברא עבד דזינן להכי ולהכי היה לנו לילך אחר הדמים מודיעים דשור לרדיא קונין בעשרים דינרים ולשחיטה צ"י דינרים. וליחוי אי דמי רדיא יבס ליה דהיינו כ' דינר הדמים מודיעים לרדיא זינן והרי זה מקח טעות כמוכר יין ונמנא חומץ ואמאי קאמר שמואל דיכול לומר לשחיטה מכרתיו הא ודאי לרדיא זינן דהא אפילו לשחיטה זינן כיון דדמי רדיא קביל מיניה דלוקח מקחו בטל דנמנא יתר משמות דהא לא חזי לרדיא שהרי נמנא גנחן ואינו שוה אלא י' דינרים לשחיטה ואי דמי נכסתא יבס ליה ודאי דלנכסתא זינן ואף על פי ששוה י' דינרים כמו שנתן קאמר רב דהוי מקח טעות ונפקא מינה לטרחא כדלקמן ואמאי לימא הדמים מודיעין דהא אפילו לרצון דאמרי המוכר את [הספינה] [וע"ג דף ע"ג]: אין הדמים ראייה הני מילי גבי מכר את האמא לא מכר את הבקר וכדאוקיימנא בדוכתא דקרי לנמד נמד ולבקר בקר ואיכא נמי דקרי ליה לבקר נמד דכיון דלאו כולי עלמא קרו ליה לבקר נמד איכא למימר דהאי לוקח הוי מהנהו דקרי לבקר בקר והלכך קא"ל מוכר נמתייב לך ולא צקר שהמונא מחזירו עליו הראיה והלכך על הלוקח להציא ראייה שהוא מאותן הרגילין לקרוא לבקר נמד ומנלא מימי ראייה מפסיד אבל הכא דהאי גברא זינן לרדיא ולשחיטה מודו רבנן דהדמים מודיעים דכיון דידעינן בדואי צהאי לוקח דרגיל לקנות לרדיא וגם הדמים מודיעין הלכך הדמים ראייה דכי האי גוונא נמי אמרינן התם היכי דמי אי דקרו ליה לנמד נמד כו' אלא דקרו ליה נמי לבקר נמד כולה זינן ליה אלמא היכא דכל בני העיר קורין לבקר נמד אע"פ שקורין לו לפעמים בקר אמרינן דכוליה זינן דכיון דידעינן ציה צהאי לוקח שרגיל לקרות נמי לבקר נמד כשאר בני העיר וגם הדמים מודיעין דבקר עס נמד זבן הלכך אמרי רבנן דהדמים ראייה וה"ג כיון דהאי גברא זינן לרדיא ולשחיטה והדמים מודיעין לרדיא זינן ודאי כיון דאיכא מילתא דמוכחא הדמים ראייה. כן נראה בעיני: דאייקר בישראל כו'. ואיכא דמיס מודיעין. ואיכא דגרס דזל רדיא וקס כי בישראל והיינו הך: וצבי גמרא נמאי נפקא מינה. פלוגתא דרב ושמואל מאחר ששוה יפה מה שנתן זו: לטרחא. טורח מכירת השור לשחטו ולמכור בעשר הלכך אמר רב הרי זה מקח טעות ויחזיר לו המוכר דמיו: ה"ה. דהוי מקח טעות להחזיר המוכר להחזיר הדמים: א'

עין משפט

נר מצוה

א א מ"י פט"ז מהל' מכירה הל' ד סמנ לאון קע טו"ש ח"מ ס"י רל"ג טע"ף כ"א: ב ב מ"י ע"ה א טו"ש ע"ה טע"ף כ': ג ג ד ה מ"י ע"ה א טו"ש ע"ה טע"ף כ':

רבינו גרשום

המוכר פירות. בסתם לחברו: וזרען ולא צמחו. לפי כי מקולקלין גינהו. אפ"י זרע פשתן. מכר לו דאיכא למימר דזרע פשתן לאו לאכילה קאי אלא לזריעה וזרע למוכר שפיר דלדעת דזריעה קונה לוקח אפ"י לא צמחו אפ"י חייב באחריותו דמי אינו למימר המוכר כסבור הייתי דלאכילה קבעית להו ולא לזריעה: ר"ש ב"ג אומר ודעונו גינה שאינו נאכלין כלל חייב באחריותו. משום דהכא ודאי ידע ליה למוכר דלזריעה קבעי להו וזרעונו שפירי הוה ליה לזבני. מכלל דזרע פשתן אינו חייב באחריותו משום דאיכא הקבעי ליה לאכילה או לצורך רפואה: אומר המוכר רכב ומקשי אמאי פליגי ביה רב ושמואל. ונחוי האי גברא דובן א' לרדיא זבן לצורך חרישה א"כ מאי טעמא דשמואל הא ודאי מקח טעות הוא. ואי לצורך שחיטה זבן מאי טעמא דרב: לא צריכא בגברא דלצורך להכי ולהכי שצב ועובד אדמה הוא וקונה לרדיא ולשחיטה דהשוא ליכא למיקם עלה דמלתא. ולהכי סברא ליה לרב דלצורך רדיא זבנה והרי זה מקח טעות. ושמואל אמר יכול לומר לצורך שחיטה זבנה: ומקשי' וליחוי אי דמי רדיא יבס מאי טעמא דשמואל ואי דמי נכסתא דמי בשרא יבס מאי טעמא דרב. ומשני לא צריכא דאייקר בשרא לאכילה וקס ברדיא: למאי נפקא מינה. הוול דמי חד יתיב בין לרדיא בין לשחיטה. כלומר במאי פליגי הא מצי לזבני לצורך אכילה ולמיקני מהני דמים לרדיא. משום דטרחא יתירא ללוקח לזבנה לצורך אכילה להאי ולמיקני אחריתי ומשום הכי פליגי רב ושמואל. ומקשי היכי דמי

ד א מיי פ"ח מהל'
מלכות אסורות ה' יא
ו"ח מ"ח מ"ה ד"ה ה' יא
פג ע"ג ז' ולאין קמא
טו"ש"ע ח"מ ס' י"ח טע"ף א'
כ"ה"ה ו"ה טו"ש"ע י"ד ס' ק'
ס"ג:

ה ב מיי פ"ט מהל'
מכירה ה' ס פג לאון
קמא טו"ש"ע ח"מ ס' ר"ג
טע"ף כ':
ג ד מיי פ"ט מהל' אסות
ה' כה סג ע"ג ע"ג מח
טו"ש"ע א"ה"ע ס' י"ז טע"ף
טו:

ד ד מיי פ"ט מהל'
מכירה ה' ג ע"ג
כ"ה"ה ו"ה ו"ה ע"ג ע"ג
לאון קמא טו"ש"ע ח"מ ס'
ר"ג טע"ף י':

רבינו גרשום

אי דליכא לאשתלומי מיניה.
שארן למוכר שור אחר
שראו לרדיא והדמים כבר
הוציאו. מאי טעמא דרב
דאמר מקח טעות וחזור
מוטב ליה למשקליה לתורא
מיריה דמרא בוזייה דאמרי
אינשי ממרי רשותך וכו'.
לא צריכי' דאיכא לאשתלומי
למיניה. ובהא פליגי. רב
דאמר הוה זה מקח טעות
משום דבתר רוב אולנין
דרובא דעלמא לרדיא
ובני צריך למטרות מוכר
שימכור שור זה וליקח שור
לרדיא ויהן ללוקח. ושמואל
אמר הואיל דהאי גברא
זבן להכי דעלמא לרדיא
בשרא וקם ברדיא מצי
למירי ליה מוכר לטחיתה
מכתיבי לך כ"י אולנין בתר
רובא לענין אסורא. גנון
תשע תנורות מוכרות בשר
שחוטת ואחת מוכרת בשר
בבילה הוהו ליה קבוע וכל
קבוע כמחצה על מחצה
דמי כלומר כיוון דאותה
שנתו בבילה קבוע ביני
הני אידך תנורות המוכרות
בשר שחוטת השביעין שכל
חצי התנורות מוכרות בשר
בבילה אסור. ובמצא הלך
אחר הדין דכל דפריש
מורבא פריש אבל בני
ממונא לא אולנין בתר
רובא ואמטול הכי אם
רוצה לוקח דהוציא מן
המוכר יכיר ראייה לרדיא
בין: היא אומרת. אם
נתנה: בתולה נישאת.
ויש לי כתובה מאתים:
הוא. הפעל: אומ' אלמנה
נשאתיך. ואין לך כתובה
אלא מנה. ואם נתארמלה
טענה לה הכי וירשיה הפעל
כדמפרש במס' בתולות
א' קרנא דבמנומא ביה
כלתא. שהיו עושין לכהן
בעין יורשה סביב לה
וחנן במנומא: וראשה
פריש. שהיו שפירותיה נראין
מתחת הענין שלה הפורש
על ראשה שכן נהנין
לבתולה. טעמא דאיכא
עדים ודבריה נשאת משום
הכי כתובהה מאתים. אי
ליכא עדים לא אם איתא
דאולנין בתר רובא דמנומא
אמרי' אולנין הכא בתר
עדים. לימא הלך אחר רוב
נשים ורוב נשים בתולות
נישאות. אלא ש"מ דלא
אולנין בתר רובא במנומא
וקשיא לרב: אמר רבנא.
לעולם אולנין בתר רובא
דמנומא והכא מאי טעמא
לא משום דאיכא למימר
כו' וזו הואיל ואין לה קול.
היא למימר מן המיעוט
איתא ואחרע לה רובא ומשום
הכי אולנין בתר עדים אבל
בעלמא אולנין בתר רובא:
ובמקשנין אי כל הנשאות
יש להן קול. כי איכא עדים
שיצאת בהינמא מאי הוי
והאיכא למימר מלתי לה
קול אחי דאשתבא סהוי

אי דליכא לאשתלומי מיניה. אומר ר"י דשפיר גרס אי דליתנהו להנהו זוזי^א ומה שהקשה ר"ש מהיכא דצבא קמא (דף ט.) לאו פירכא היא דמזינא למימר דקיימא לן כרצ פפא וכרצ הונא כרייה דרב יהושע דלית להו התם (דף י.) דכל מיילי מיטב הוא אפילו אית ליה זוזי יהיב ליה אפי' סובין ואע"ג דבע"מ אי אית ליה זוזי לא מני מסלק ליה בשאר מיילי כדאמר דבכותב (כתובות דף פו. וס) דלאמר האי מאן דלית ליה ארעא חווי יוש עליו כמותא אשה ובעל חוב לבעל חוב מסלק בזוזי ולאיתתא בצרעא כו' וקאמר נמי התם ודאי דלאמרימו משמיה דרב נמנון האי מאן דמסיק זוזי כבצרייה ואית ליה ארעא ולית ליה זוזי דל"ל זיל וטרח חזין ואייתי זוזי א"ל ההוא תולה מעותיו בעכו"ס הוה והוא עשה שלא כהוגן דעלמא עושין לו שלא כהוגן משמע כשיש לו זוזי נריך ליתן לו זוזי ונוכל לחלק בין לוקח דהכא לבע"מ דהתם אדעתא דפרע ליה זוזי אחפיה אכל לוקח דהכא דהוי טעות^ב לא משלם ליה זוזי כי ליתנהו להנהו זוזי אפילו אית ליה זוזי אחרני דכשהוציא אותן מעות הוי כמו מוזיק מעות של תצירו והוי דינו כמקסי^ג וה"ר חיים כ"ך ז"ל פירש דאפילו בע"מ אע"ג דלית ליה זוזי לא משלם ליה אלא מה שירצה דכל מיילי מיטב הוא ללא עדיף ממוקן דהא נוקין מלאורייתא מעדידת מה שאין כן בצע"מ וההוא דהכותב ה"פ ההוא תולה מעותיו בעכו"ס הוה פירוש מעיקרא ששללו ממנו אמר שלל נכסיו של בעכו"ס הן הקרקע

הן דברים אחרים ועכשיו אומר שקרקע זו שלו והלך לפי עשה שלא כהוגן אומרים לו שימכרנה שמא אינה שלו אלא של אחר ורוצה לפטור עצמו בממון אחרים לכך אומרים לו כיון שאתה אומר שישא שלך מוכר אותה והכא מעות והא דלאמר התם לבע"מ מסלק בזוזי התם ודאי מאחר שיש לו זוזי מוטב שיתן זוזי לבע"מ מלאשה כדמסיק התם יותר משהי"ש רוצה לישא כו' והכא אי איתנהו להנהו זוזי נריך להחזירם כיון שהוא מקח טעות ולא דמי להלוואה דהלוואה להוציא ניתנה ומרגלא בצמיה דר"ת דג' דינים יש בצע"מ אי אית ליה זוזי לא מני מסלק ליה אלא בזוזי ואי לית ליה לא אמרינן ליה טרח ואייתי זוזי אכל בצוקים אפילו אית ליה מני לסלוקי במאי דבעי דכל מיילי מיטב הוא כרצ פפא וכרצ הונא כרייה דרב יהושע^ד ובפועל אפילו לית ליה זוזי א"ל זיל טרח ואייתי^ה זוזי דתנן בהבית והעלייה (ב"מ דף ק"ח). השוכר את הפועל לעשות עמו בתנן ובקש וא"ל טול מה שעשית בשכרך אין שומעין לו ואפילו לית ליה זוזי דהא אמר בגמרא דלייטרך לאשמועינן דלא ימנא ממרי רשותך פלאי אפרע והיינו היכא דלית ליה זוזי דבעל חוב אי אית ליה זוזי פלאי מני לסלוקי בשאר מיילי כדאיתא^ו בכתובת. רבינו תם:

ואמאי לימא הלך אחר רוב נשים בו. וא"ת נימא דנאמן בנימוג דאי צעי אמר פרעתי ועל כרחך דליכא כתובה איירי דאי איכא כתובה ניחוי מאי דכתב צה וי"ל דלתיבא דרב קיימי דלאמר בשליהי הכותב (כתובות דף ט. וס) אלו נאמנין להעיד בגדלן מה שראו בקטנן וזכרני בפלונית שיצאה בהינמא וראשה פרוע ואמר בגמרא מאי טעמא כיון דרוב נשים בתולות נשאות גלויי מילתא בעלמא הוא והשתא לרב היכי דמי אי דלית ליה קול למה לי עדים כדפריך הכא ואי דלית ליה קול אמאי הוי גלויי מילתא בעלמא הא איתרע לה רובא דהיכי דמי אמר דבזה עדים קטן וגדול שעמו הוי הקול דהא פריך הכא דליכא קלא הני סהדי שקרי נינהו ולא אמר דהנך סהדי היינו הקול ולשמאלא דלא אילי בתר רובא אחי שפיר דאע"ג דליכא רוב גמור אכתי נריך לגלויי מילתא ויש לומר דאע"ג דאיתרע לה רובא מכל מקום רובא דרוב נשים בתולות נישאות עדיף מרוב הנשאות בתולות:

קוביוסותום. פרש"י בכל מקום גונב נפשות והכא לא משמע הכי דמסיק דכולהו הכי איתנהו אטו כולהו גונבי נפשות נינהו^ז ומיהו צפ"ק דבכורות (דף ה. וס) אין להקשות לפירוש דלאמרינן גבי שקלים שאל קונטרקוס את רבן יוחנן בן זכאי משה רבכם גנב היה או קוביוסותום היה או שאינו בקי בחשבונות היה^ח דכיון שהשקלים היו כנגד ישראל קורא אותם כאילו גונב נפשות ונראה כפר"ח דמפרש קוביוסותום משחק בקוביא^ט והא דלאמר צפרק גיד הנשה (חולין דף ס"א): דלאמר ליה יעקב למלאך וכי גנב אתה או קוביוסותום אתה שאתה ממירא מן השחר יש ליישב נמי לפירוש רבינו חננאל דלפי שחייב אלמנה בני אדם^י ואין לו מה לשלם ממירא פן יתעוהו^{יא}: **ל"מטיים** מוזיין או מוכתב ל"מלכות אומר לו הרי שלך לפניך. מכלן קשה לפ"ה שפירש צפרק אע"פ (כתובות דף נה. וס) גבי הא דפריך אלא מעתה עבד כהן שלקחו מישראל לא יאכל בתרומה משום סימפון ומשני סימפון בעבדים ליכא דאי מאכרזאי הא קא חזי ליה ואי מגוואי מאי איכפת ליה למלאכה קא צעי ליה כו' מאי אמרת ליסטים מוזיין או מוכתב למלכות הנהו קלא אית להו פ"י וסבד וקיבל ואי אפשר לומר כן דזהדיא אמר הכא דהוה מקח טעות ומפרש התם ר"ת דהנהו קלא

אי דליכא. מעות מלויות למוכר לאשתלומי לוקח מיניה דמוכר אמאי אמר רב הכי זה מקח טעות וחזיר השור ליעבד תורא עאמו בזוזי: **דאמרי אינשי בו.** מקרא נפקא לן צפ"ק דצבא קמא (דף ט.) דלאמר רב הונא או כסף ישלם או מיטב שדהו ואימידיה רב נמנון לרב הונא ישיב^{יב} לרבות שזה כסף ומשני הצ"ע

דלית ליה מעות מלויות דלית ליה פשיטא מהו דתימא אמרינן זיל טרח חזין ואייתי ליה קמ"ל: **רשודך.** האיך אשר אתה נושא צו: **פארי.** סובין בשויהן: לא לריכא דריכא. מעות מלויות למוכר לאשתלומי לוקח מיניה. פירש ר"ח דשמעינן מיניה דהיכא דלית ליה מעות ללוה לא יכול לדחויי למלוה לאפרועי משאר נכסים דבעו שומא אלא זוזי הוא דפרע ליה ולא דמי למאן דלית ליה זוזי דשיימי ליה צי דינא מנכסיה ויש מי שאומר היכא דאיתנהו לזוזי דמי זה השור דעניייהו וצריכא עיון כן פ"ר"ח ולא נהירא לי האי לינא צבא כלל דמה לי הני מה לי אחרני כדפרישית מילתיה דרב הונא דלא אמרינן ישיב לרבות שזה כסף אלא היכא דלית ליה זוזי: **ורוצא.** דשוריים לרדיא זבני: **צאיסורא.** כגון תשע תנורות מוכרות בשר שחוטת והאחת מוכרת בשר נבילה דלאמרינן גנמלא הלך אחר הרוב^{יג}: לא אולנין בשר רוצא. אלא אחר המוזק אס יש לו שום טענה: **האשה שנתארמלה.** וטוענת אצדתי כתובתי א"י במקום שאין כותבין כתובה כדמפרש בכתובות^{יד}: **בסולה נישאפי.** ויש לי מאתים: **אלמנה נשאתיך.** ואין לך אלא מנה: **שיצאה.** מבית אביה לבית בעלה כשנכנסה לחופה: **בזיומא.** קלתא דמנומא ביה כלתא או ראשה פרוע צשוק צשעת כניסה לחופה שכן דרך הנשאות בתולות: **כסופסה מאתים.** ואע"פ שאין לה עדים מעדיים על בתוליה ואין יודעין אם נישאת בתולה או בעולה: **(ה) כסופסה מנה.** דהמוציא מחבירו עליו הראיה: **ורוב נשים.** שבעולם נישאות לבעל בתולות הן. אלא ודאי במנומא לא אולנין בתר רוצא אלא אחר המוזק כשמואל וקשיא לרב: **מיטעט אלמנומא.** וזו איכא דמימר דמן המיעוט היא הואיל ואין לה קול כדמפרש ואזיל: **כי איכא עדים.** שיצאה בהינמא מאי הוי מאחר שהן עאמן אין יודעין אם ניסת בתולה או אלמנה נמנא דאין כאן קול כלל: **סהדי שקרי.** ולא ראוה יוצאת בהינמא: **יש לה קול.** מתוך שיש שמחה בנישואי בתולה נוכרים צה בני אדם: **איסרע לה רוצא.** דבתולות נישאות דרובין יש להן קול מכחיש כחו של אותו רוב וכיון דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי המוציא מחבירו עליו הראיה: **נמלא שהיה גנב.** קודם לכן גונב ממנו: **קוביוסותום.** גונב נפשות: **הגעונו.** ללוקח ואין כאן מקח טעות: **לסטים מוזיין.** הורג נפשות וסופו ליהרג: או **רוכסא למלכות.** ליהרג: הרי שלך לפניך. דגברא קטיילא זבין ליה: **ירשא**

דאי צעי אמר פרעתי ועל כרחך דליכא כתובה איירי דאי איכא כתובה ניחוי מאי דכתב צה וי"ל דלתיבא דרב קיימי דלאמר בשליהי הכותב (כתובות דף ט. וס) אלו נאמנין להעיד בגדלן מה שראו בקטנן וזכרני בפלונית שיצאה בהינמא וראשה פרוע ואמר בגמרא מאי טעמא כיון דרוב נשים בתולות נשאות גלויי מילתא בעלמא הוא והשתא לרב היכי דמי אי דלית ליה קול למה לי עדים כדפריך הכא ואי דלית ליה קול אמאי הוי גלויי מילתא בעלמא הא איתרע לה רובא דהיכי דמי אמר דבזה עדים קטן וגדול שעמו הוי הקול דהא פריך הכא דליכא קלא הני סהדי שקרי נינהו ולא אמר דהנך סהדי היינו הקול ולשמאלא דלא אילי בתר רובא אחי שפיר דאע"ג דליכא רוב גמור אכתי נריך לגלויי מילתא ויש לומר דאע"ג דאיתרע לה רובא מכל מקום רובא דרוב נשים בתולות נישאות עדיף מרוב הנשאות בתולות:

קוביוסותום. פרש"י בכל מקום גונב נפשות והכא לא משמע הכי דמסיק דכולהו הכי איתנהו אטו כולהו גונבי נפשות נינהו^ז ומיהו צפ"ק דבכורות (דף ה. וס) אין להקשות לפירוש דלאמרינן גבי שקלים שאל קונטרקוס את רבן יוחנן בן זכאי משה רבכם גנב היה או קוביוסותום היה או שאינו בקי בחשבונות היה^ח דכיון שהשקלים היו כנגד ישראל קורא אותם כאילו גונב נפשות ונראה כפר"ח דמפרש קוביוסותום משחק בקוביא^ט והא דלאמר צפרק גיד הנשה (חולין דף ס"א): דלאמר ליה יעקב למלאך וכי גנב אתה או קוביוסותום אתה שאתה ממירא מן השחר יש ליישב נמי לפירוש רבינו חננאל דלפי שחייב אלמנה בני אדם^י ואין לו מה לשלם ממירא פן יתעוהו^{יא}: **ל"מטיים** מוזיין או מוכתב ל"מלכות אומר לו הרי שלך לפניך. מכלן קשה לפ"ה שפירש צפרק אע"פ (כתובות דף נה. וס) גבי הא דפריך אלא מעתה עבד כהן שלקחו מישראל לא יאכל בתרומה משום סימפון ומשני סימפון בעבדים ליכא דאי מאכרזאי הא קא חזי ליה ואי מגוואי מאי איכפת ליה למלאכה קא צעי ליה כו' מאי אמרת ליסטים מוזיין או מוכתב למלכות הנהו קלא אית להו פ"י וסבד וקיבל ואי אפשר לומר כן דזהדיא אמר הכא דהוה מקח טעות ומפרש התם ר"ת דהנהו קלא

א) ב"ק דף מו: צ"מ דף ק"ח.
ב) ב"מ ס': ע"י מוס' ע"ס
ד"ה קטי"ל. א) כתובות טו:
ד) ג"ס ט"ז. ט) וקדושין יא.
מכות טו: [מוס' פ"ד].
ו) שמואל כא. ז) ג"ה י"א.
ח) דף טו: ז).

הגהות הב"ח

א) רש"ם ד"ה כמותה
מלחם וכו' בעולה הס"ד
ואח"כ מ"ה הא ליכא
עדים כמותה מנה:

מוסף רש"י

מן מרי רשותך. מבעל
חובך פארי אפרע. אפילו
טמן לך סובין קבלס (ב"ב
ק"ח). בממונא לא. לא
אמרינן בתר רוצא זיל
ולתריסק קלאו ואי טעמ,
אלא אמר הנוצא ממנו עליו
ההיא יוכל לומר לשחטה
מכתיבי לך (ב"ב כו). האשה
שנתארמלה או נגרישה.
ומטבת כמותה (כתובות
טו). והוא אומר לא
כי. למנומא קלא. ולגרסא
הירשין אומרים לה אלמנה
נמנא קאכתי. ואין לך אלא מנה,
ושני הכותב אצד (טו).
שאלת מצינו אביה לניח בעלה
בתינתא (טו). וראשה
פרוע. אצדתי לרדיא. שעה
על כתבה. קן כיו טהנין
להוציא לית הכמות מביט
לכיון לית החתומי (טו).
ובל הנשאת בתולה יש
לה קול. והכנה יודעין
שיצאה בהינמא (טו). וזו
הואיל ואין לה קול. שאין
מצינו עליה שנתה בהינמא
(טו). כי איכא עדים
מאי הוי. כיון מחוקק דיש
לה קול הכנה הוי יודעין
(טו). הרי הוא של,
דלמא עבד גנב הוא (קדושין
יא. וכע"ז כתובות נח).

מוסף תוספות

א. כלומר המעות שנתן
הלוקח למוכר. ולגרסא
זאת אפי' יש למוכר מעות
מבד אחר כל שהוציא
אותן מעות בעצמן שקבל
מן הלוקח אין מחויבין
אותו ליתן לו מעות אלא
שם לו מנכסיו. רש"י.
ג. [ו]לא על דעת לחזור
רש"י.
ד. אלא דאם שם לו
לזוזי. דרידה ניתנו כיון
שאין מקחו מקח. רמב"ן.
ה. דמשום כדו
חייב דפועל אמרינן ליה
זיל טרח חובן. ר"ן.
ו. דאי בדיאת ליה זוזי
פשיטא דאטי גרוע פועל
מבעל חוב. רש"י.
ז. ועוד דמוכתב למלכות
הוא זה. רש"י. ח. ומה
ענין גונב נפשות לחוסין
השקלים. מוס' קדושין יא.
ט. ומה שאמרו בחשבון
הפקודים משה רבכם או
קוביוסותום הוה ה"ק ליה
שמו משחק במקצת כסף
הפקודים בקוביא. רש"י.
י. לפי שדרך משחקים
בקוביא לזות מעות. ר"ן.
יא. ולפיכך מתיראין מן
השחר שלא ימצאו אותם
בעלי חוב. ע"ס.

הוא דהואיל ואין לה קול.
היא למימר מן המיעוט
איתא ואחרע לה רובא ומשום
הכי אולנין בתר עדים אבל
בעלמא אולנין בתר רובא:
ובמקשנין אי כל הנשאות
יש להן קול. כי איכא עדים
שיצאת בהינמא מאי הוי
והאיכא למימר מלתי לה
קול אחי דאשתבא סהוי

א) חקר נאמן ואין אס' יש עדים שיצאה בהינמא. מפושט כמותה קמא וכו'. ב) ז"ל מעולם לא יאלת בהינמא בעת נשואין.